

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра прикладної лінгвістики (№ 703)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП

(підпис)

Вікторія РИЖКОВА
(ім'я та прізвище)

«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 035 «Філологія»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Прикладна лінгвістика
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків 2025 рік

Розробник: Гелетка М.Л., доцент каф. 703, канд. філол. наук
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри прикладної лінгвістики (№703)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри прикладної лінгвістики
канд. філол. наук, доцент

(назва кафедри, науковий ступінь та вчене звання завідувача)

(підпис)

Вікторія РИЖКОВА
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Здобувач першого (бакалаврського)
 рівня вищої освіти за ОП
 «Прикладна лінгвістика»

(посада) (підпис)

(підпис)

Є. С. Байцур
(ініціали та прізвище)
 (ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Гелетка Маргарита Леонідівна

Посада: доцент кафедри прикладної лінгвістики

Науковий ступінь: канд. філол. наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

1. Теорія та практика перекладу

2. Сучасні інформаційні технології у перекладі

3. Лінгвокраїнознавство

4. Термінознавство

Напрями наукових досліджень: перекладознавство, прикладана лінгвістика, науково-технічна термінологія

Контактна інформація:

Email: m.heletke@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна
Семестр	5
Мова викладання	Українська, англійська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин (48 аудиторних, з яких: практичні – 48; самостійна робота здобувачів (СРЗ) – 42)
Види навчальної діяльності	Практичні заняття, самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит
Пререквізити	ОК1 Англійська мова. Практика мови ОК7 Інженерні основи авіаційної та ракетно- космічної техніки
Кореквізити	ОК1 Англійська мова. Практика мови ОК3 Вступ до перекладознавства
Постреквізити	ОК1 Англійська мова. Практика мови ОК15 Сучасні інформаційні технології в перекладі Переклад науково-технічних текстів авіаційного спрямування (англо-український переклад) ОК4 Переклад науково-технічних текстів авіаційного спрямування (англо-український переклад) ОК5 Переклад науково-технічних текстів авіаційного спрямування (українсько-англійський переклад)

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні системи теоретичних, практичних і прикладних знань в області перекладацької діяльності.

Завдання – навчити студентів виконувати різні види перекладацької діяльності з використанням сучасних технічних засобів; сформулювати творчий, дослідницький підхід до організації перекладацької діяльності; навчити студентів здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку власної перекладацької діяльності, а також діяльності професійних перекладачів та колег-одногрупників.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні завдання та проблеми в галузі прикладної лінгвістики в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності (ФК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. Здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань.

ФК9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами. Усвідомлення засад і технологій створення технічних текстів державною та іноземною (іноземними) мовами у галузі аерокосмічної техніки.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів в галузі обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 14. Використовувати англійську мову в усній та письмовій формі в офіційному реєстрі спілкування для розв'язання комунікативних завдань у суспільній та професійній сферах життя.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1. Лексико-семантичні перекладацькі трансформації.

Переклад дієслів

Тема 1. Головні завдання англо-українського перекладу в контексті міжкультурного спілкування. Граматичні проблеми науково-технічного перекладу. Лексичні особливості формування англійського речення при перекладі з української мови. Вибір одного англійського лексичного відповідника із синонімічного ряду.

Тема 2. Часові форми дієслова. Трансформація генералізації. Загальна характеристика. Генералізація шляхом вживання у перекладі дієслова to be.

Тема 3. Узгодження часових форм. Особливості перекладу часових форм дієслова в науково-технічних текстах. Генералізація при перекладі українських дієслів мовлення шляхом вживання у перекладі дієслова to say.

Тема 4. Форми наказового способу дієслова. Генералізація шляхом застосування англійського іменника широкої семантики “thing”.

Тема 5. Форми пасивного стану дієслова. Застосування пасивного стану в науково-технічних текстах. Використання дієслів “to have” та “to be” у перекладі українських речень з дієсловами “мати”, “бути” та іншими дієсловами.

Тема 6. Переклад форм непрямих способів дієслова. Складання речень з фразовими дієсловами з “to have”.

Тема 7. Переклад складного номінативного присудка. Дієслово “to be” як відповідник дієслова “мати” та інших українських дієслів. Складання речень з словосполученнями з “to be”.

Тема 8. Умовні речення різних типів. Особливості застосування трансформації генералізації у науково-технічних текстах.

Модульний контроль 1:

- форма заняття: проведення модульного контролю в аудиторії або online;
- модульний контроль проводиться з використанням формату письмової роботи / тесту, який передбачає виконання завдань на множинний вибір, підбір відповідників / еквівалентів тощо;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер/ноутбук/смартфон тощо;
- обсяг самостійної роботи здобувачів для підготовки до модульного контролю – за необхідністю.

МОДУЛЬ 2

Змістовний модуль 1. Лексико-семантичні перекладацькі трансформації модальних, складних та інвертованих присудків. Переклад часток. Переклад модальних, складних та інвертованих присудків

Тема 9. Переклад модальних присудків з must, have to і should. Псевдоінтернаціоналізми, їх переклад. Повні псевдоінтернаціоналізми. Часткові інтернаціоналізми.

Тема 10. Переклад модальних присудків з may, might, can і could. Переклад сполучення іменника “більшість” з іншим іменником або іменниковою групою. Переклад прислівника “майже” і словосполучення “майже повністю” англійським словосполученням “all but”.

Тема 11. Переклад модальних присудків з will, would, need і ought to. Переклад складних прикметників з інтерфіксами “o”, “e”, “e”.

Тема 12. Переклад складного присудка з be to. Переклад речень – побажань з частками “хай”, “нехай”, “нібито”.

Тема 13. Фразеологічний присудок. Переклад часток “ледь (ледве)”, “ледь не”, “ж”, “же”.

Тема 14. Інвертований присудок. Переклад часток “просто”, “ще”.

Тема 15. Підрядне присудкове речення. Особливості перекладу паронімів у науково-технічних текстах.

Модульний контроль 2:

- форма заняття: проведення модульного контролю в аудиторії або online;
- модульний контроль проводиться з використанням формату письмової роботи / тесту, який передбачає виконання завдань на множинний вибір, підбір відповідників / еквівалентів тощо;
- обов’язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп’ютер/ноутбук/смартфон тощо;
- обсяг самостійної роботи здобувачів для підготовки до модульного контролю – за необхідністю.

5. Індивідуальне завдання

Не передбачено.

6. Методи навчання

1. Пояснення викладача.
2. Організація самостійної пошукової роботи здобувачів вищої освіти.
3. Організація системи вправ/завдань/тестів.
4. Управління навчальною діяльністю.
5. Застосування мультимедійних засобів для підтримки зацікавленості здобувачів вищої освіти.
6. Реалізація контролю за успішністю здобувачів вищої освіти: методи усного контролю (усне опитування, усний переклад – послідовний, з аркушу); методи письмового контролю (контрольні письмові роботи, контрольний переклад); контрольні роботи із застосуванням машинного контролю.

7. Методи контролю

1. Опитування: індивідуальне опитування, фронтальне опитування.
2. Письмова контрольна робота.

3. Тестування.

4. Іспит.

Форми контролю успішності навчання: на практичних заняттях – усне опитування, міні-тести, поточні контрольні роботи; форма підсумкового контролю – письмове опитування у вигляді тесту із множинним вибором; усне опитування – відповіді на запитання за темами лекцій.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Поточний контроль	0...1	20	0...20
Модульний контроль 1	0...1	30	0...30
Змістовний модуль 2			
Поточний контроль	0...1	20	0...20
Модульний контроль 2	0...1	30	0...30
За семестр			0...100

* Практичне завдання може включати: виконання тесту із завданнями відкритого та закритого типу; переклад фрагментів англомовних/україномовних текстів авіаційного або іншого науково-технічного спрямування – письмово чи усно – за тематикою вивчених тем за певний період навчання.

Приклад тестових завдань:

Використайте слова «effect» та «affect» у наведених реченнях:

The radiation leak has had a disastrous _____ on/upon the environment.

Arthritis is a crippling disease which _____s people all over the world.

I tried taking tablets for the headache but they didn't have any _____.

I think I'm suffering from the _____ of too little sleep.

Перекладіть речення відповідною мовою:

1. Громадянин-підприємець в жодному разі не може набути статусу юридичної особи.

2. У спеціальній місії ООН в цілому відзначають поліпшення справ у центральних регіонах Африки.

3. So fine, we've all moved on and that's a good thing, if at times a confusing thing.

Білет для іспиту складається з 2 блоків завдань, де перший блок передбачає переклад речень (10 речень – 50 балів) із застосуванням вивчених протягом семестру трансформацій; другий блок передбачає переклад уривку науково-технічного тексту (1 уривок – 50 балів).

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Здобувач робить незначні змістовні помилки; логічні помилки (коли перекручуються логічні зв'язки між окремими частинами тексту, що перекладається, або порушуються причинно-наслідкові відношення); стилістичні помилки (коли порушується узус мови перекладу, норми сполучення слів, використовуються терміни або слова іншого стилю, має місце дуже ускладнений синтаксис тощо); орфографічні помилки; помилки з пунктуації.

Добре (75-89). Здобувач робить переклад без змістовних помилок, але наявні стилістичні помилки (коли порушується узус мови перекладу, норми сполучення слів, використовуються терміни або слова іншого стилю, має місце дуже ускладнений синтаксис тощо); орфографічні помилки; помилки з пунктуації.

Відмінно (90-100). Здобувач виконує якісний, адекватний переклад і робить незначні орфографічні помилки; помилки з пунктуації. Можуть мати місце незначні стилістичні огріхи.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять та робота в семестрі. Здобувач вищої освіти, який відвідував заняття та склав усі модульні контролі (успішно атестований за їх результатами), а також виконав усі види обов'язкових завдань, вважається таким, що склав семестровий контроль і за його згодою атестується підсумковою модульною оцінкою, в якості семестрової.

Здобувачі вищої освіти, які по закінченню навчальних тижнів семестру, тобто до початку семестрового контролю, здобули менше 60 балів, атестуються оцінкою «незадовільно» та вважаються такими, що мають академічну заборгованість і зобов'язані проходити процедуру семестрового контролю з метою ліквідації академічної заборгованості в період семестрового контролю та канікул, тобто до початку наступного семестру.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності. У випадку підготовки доповіді (реферату) та презентації, останні повинні мати посилання на джерела, використані при їх підготовці. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні

про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що виконана / підготовлена здобувачем освіти робота (завдання) буде мати ознаки самостійності виконання. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти (у виконанні тесту чи завдання) є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Розроблено контрольні роботи, формалізовані білети для іспиту.
2. Наявні методичні посібник (Ільченко М.Л. Науково-технічні тексти для перекладу [Текст] : навч. посіб. / М. Л. Ільченко. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 54 с; Ilchenko, M. L. Additional Exercises for Translation of Scientific and Technical Texts (English- Ukrainian and Ukrainian-English Translation) / M. L. Ilchenko – Kharkiv : National Aerospace University “KhAI”, 2019. – 42 p.; Ільченко М.Л. Сучасні інформаційні технології у перекладацькій діяльності. Навч. посібник для студ. гуманіт. фак. вищ. навч. закладів / М.Л. Ільченко – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2015. –52 с.).
5. Навчально-методичний комплекс дисципліни, що розміщений за адресою: http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=DocBibRecord&lang=ukr&aller_mode=BookList&themes_basket=&ttp_themes_basket=&ext=no&theme_path=0&author_fld=&docname_fld=&docname_cond=1&year_fld1=&year_fld2=&udc_fld=&isbn_fld=&lang_list=0&pubplace_fld=&publisher_fld=&bbc_fld=&issn_fld=&annotation_fld=&volume_fld=&part_fld=&responsibility_fld=&theme_cond=all_theme&litt_type_list=0&theme_list=0&disciplinesearch=yes&discipline_list=0&tpage=1&step=100&faculty_list=0&department_list=0&speciality_list=0&knmz_doctype_list=39%2C40&speciality_knmz_list=27489&sillabus_list=0&knowledgearea_list=0&qualificationlevel_list=0&initiator_mode=KNMZ&full_searchfld=&ecopy=4&combiningAND=1&is_ttp=0&print_basket=%2C&docid=510549018 та <https://khai.edu/ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/filologiya/korotkij-opis-struktura-i->

[komponenti61/](https://mentor.khai.edu/user/index.php?id=8383) , а також в системі МЕНТОР:
<https://mentor.khai.edu/user/index.php?id=8383> та містить:

- програму дисципліни;
- рекомендації для самостійної підготовки;
- питання до проведення контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

11. Рекомендована література

Базова

1. Ільченко М.Л. Сучасні інформаційні технології у перекладацькій діяльності. Навч. посібник для студ. гуманіт. фак. вищ. навч. закладів / М.Л. Ільченко – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2014. – 52 с.
2. Ільченко М.Л. Науково-технічні тексти для перекладу [Текст] : навч. посіб. / М. Л. Ільченко. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 54 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. — Вінниця, Нова книга, 2004. – 576 с.
4. Конспект лекцій з курсу «Системи автоматизованого перекладу для студентів ФЛ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://compiko.lviv.ua/filolog/kurs_lection_SAP_mod1.pdf
5. Волчанська М.Д. Збірник технічних текстів: навч. посібник / М.Д. Волчанська, І.Л. Іванова, Л.І. Волчанська. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2010. – 47с.
6. Карабан В. І. Теорія та практика перекладу з української мови на англійську мову. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. – Вінниця. НОВА КНИГА, 2003. – 608 с.
7. Aviation Week & Space Technology, January 13-16, 2025 : веб-сайт. https://aviationweek.com/sites/default/files/2025-01/AWST_2025_1-13_0.pdf (Last accessed: 20.09.2025)
8. Aviation Week & Space Technology, January 15, 2024 : веб-сайт. URL: <https://aviationweek.com/AWST> (Last accessed: 01.03.2024)
9. Гелетка М., Рижкова В., Левін Є. Особливості перекладу англійських пасивних конструкцій українською мовою (на матеріалі текстів у галузі авіабудування і космонавтики) // Актуальні питання гуманітарних наук: між-вузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2024. – Вип. 71. – Т.1. – С . 158–165.
10. Гелетка М.Л., Рижкова В.В. Порівняльний аналіз функціонально-структурної організації сучасних електронних перекладних термінологічних словників (на прикладі галузі авіабудування) // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного

педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Вип. 50. – С. 159–166.

11. Гелетка М.Л. Особливості відтворення англійських запозичених термінів-неологізмів в українській мові Гелетка М.Л., Кравчук В.В. // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Вип. 54. – Том 1. – С. 182–188.

Додаткова

1. Білоус О.М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій : доопрацьований та доповнений Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. – Кіровоград, РВВ КДП ім. В. Винниченка, 2013. – 200 с.
2. Ільченко М.Л. Науково-технічні тексти для перекладу [Текст] : навч. посіб. / М. Л. Ільченко. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 54 с.
3. Ільченко М.Л. Сучасні інформаційні технології у перекладацькій діяльності. Навч. посібник для студ. гуманіт. фак. вищ. навч. закладів / М.Л. Ільченко – Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2014. – 52 с.
4. Карабан В. І. Джеймс Мейс. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. – Вінниця ; Нова книга, 2003. – 606 с.
5. Корунець І.В. вступ до перекладознавства : підручник / І.В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 512 с.
6. Bonamy David. Technical English 1. Coursebook. – Pearson Longman, 2019. – 129 p.
7. Bowker, L. Computer-Aided Translation Technology : At Encyclopedia of Translation Studies / Ed. M. Baker. London : 2001. – 195 p.
8. Gerardus Blokdyk. Simplified Technical English A Complete Guide .– 5STARCooks (September 29, 2019). – 306 p.
9. Kenny D. Teaching Machine Translation and Translation Practical Introduction. - University of Ottawa Press, 2002. –185 p.
10. Mark Ibbotson. Professional English in Use. Engineering : Technical English for Professionals. – Cambridge University Press, 2009. – 144 p.

12. Інформаційні ресурси

1. <https://aviationweek.com>
2. <https://www.multitran.com/m.exe?a=5&s=DownloadFile>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=4H3-2smRJJY>
4. <https://grade.ua/uk/blog/typy-uslovnnyh-predlozhenij-v-anglijskom/>